

Torah from Around the World

Het streven naar kennis als doel op zich, een welhaast fanatiek rechtvaardigheidsgevoel en het verlangen naar persoonlijke onafhankelijkheid: dit zijn de kenmerken van de Joodse traditie waarvoor ik de hemel dank dat ik er deel van uitmaak.

Albert Einstein

Sjabbat 1 januari 2022/ 28 Tewet 5782, Waëra, Sjemot/Exodus 6:2 - 9:35

Tanach blz. 118 - 126

Haftara: I Sjemoeël 6: 1 - 16

Tanach blz. 548 - 549

Vertaler: Channa Kistemaker

Commentaar: **David Yedid** is student aan de rabbijnenopleiding van het Jewish Theological Seminary in New York.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://www.jtsa.edu/torah/cover-crop-for-a-hardened-heart/>

Een bodembedekker voor een halsstarrig hart

Toen ik studeerde aan het Middlebury College, raakte ik betrokken bij onze biologische tuin, die door studenten gerund werd: drie hectare groentebedden op een heuveltje in een

winderige vallei buiten de campus. Elke middag, na de colleges, liep ik twintig minuten over het onverharde pad naar de heuvel. Ik verloor mijzelf in het getjilp van krekels, de wind in het hoge gras en de rustige, eentonige klusjes van het tuinieren: composthopen omzetten, bonen oogsten, gewassen schoonmaken, wieden, water geven, bedden opzetten. Deze bezoeken aan de tuin werden voor mij een soort medicijn, ze zorgden voor zeldzame momenten waarop ik uit mijn hoofd en in mijn lichaam kon komen. Die uren op de heuvel hebben me doen wortelen in dat landschap, waarnaar ik nog steeds een onbeschrijflijke steek van verlangen voel, alleen vergelijkbaar met mijn gevoelens ten aanzien van het land Israël.

Omdat dit zich in Vermont afspeelde, duurden mijn idyllische middagjes tuinieren slechts zes weken na mijn aankomst op de campus. Eind oktober moesten we de tuin al winterklaar hebben. Een deel van dit proces was het zaaien van bodembedekkers zoals haver, rogge, wikke en rode klaver. Deze grassen zouden voedingsstoffen in de bodem terugbrengen, bodemerosie en inklinken voorkomen en nuttige insecten een winterverblijf bieden. Op een middag, eind oktober, strooide ik het haverzaad over drie kale plantbedden waar eerder in het seizoen venkel, snijbiet en courgette waren verbouwd. Terwijl de herfst naar de winter neigde, zag ik de zaden uitgroeien tot winterharde grassen.

Sidra Waëra is het verhaal van Farao die zijn hart verhardt en van het meedogenloze drama van de plagen die Egypte te verduren kreeg. We zien apocalyptische beelden van water dat in bloed verandert, van zwermen insecten en stapels dood vee waardoor het hele land Egypte stinkt. Maar aan het einde van al dit drama staan twee verzen [in onze Tanach staan ze tussen haakjes, vert.] over iets schijnbaar onbeduidends:

"Het vlas en de gerst waren kapotgeslagen, want de gerst stond al in de aar en het vlas in de knop. Maar de tarwe en de spelt werden niet vernield, want die rijpen later."
(Sjemot/Exodus 9:31 -32)

Deze twee verzen beschrijven de impact van de laatste plaag in de sidra: de hagel. Ze komen in de korte dooi tussen Farao die zijn hart verzacht - voor de eerste keer deze sidra - en het daarna weer verhardt, op het moment dat onze sidra eindigt. Waarom noemt de Tora deze vier gewassen? Wat hebben ze te maken met de plagen, of met de berekening van Farao's verandering van hart?

Onze commentator, Ibn Ezra, beweert dat het woord אֲפִילֹת (*afilot*), het bijvoeglijk naamwoord dat late rijping aanduidt, verband houdt met het woord *afel*, dat duisternis betekent. Volgens hem waren de tarwe en de spelt nog steeds onder de grond - in het donker - en daardoor gespaard voor de schade van de hagel. We hebben deze verduidelijking hier nodig omdat eerder werd gezegd dat de hagel כָּל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה - 'alle gras van het veld' neersloeg (Sjemot 9:25). Het voortbestaan van deze gewassen is een wonder

voor Farao. Ze zijn een minuscuul deel van zijn rijk dat niet werd blootgelegd en vernietigd, dat werd beschermd tegen de plagen. Maar het is een wonder dat ertoe leidt dat hij zich afkeert van de God van Jisraël.

Midrasj Tanchoema leert dat - omdat de tarwe en de spelt niet bezweken aan de hagel - Farao concludeerde dat het gezag van de God van Mosjé en Aharon zich niet uitstreckte tot die twee gewassen, wat hem reden gaf om zijn hart weer te verharden. Dit is waarom Mosjé kon zeggen dat Farao God nog niet was gaan vrezen, juist omdat er *niets* met de tarwe en spelt was gebeurd. Misschien heeft God deze gewassen gespaard om Farao aan te moedigen koppig te blijven, door een laatste teken van hoop te sparen, een symbolische olijftak na een stortvloed van plagen. De Ramban redeneert op dezelfde manier en beweert dat Mosjé dit gebruikt om met Farao te onderhandelen. De tarwe en de spelt, die Farao's levensonderhoud zijn, zijn gespaard, "maar het ligt in Gods macht om ze te vernietigen als u zich terugtrekt en opnieuw zondigt voor God." Het is alsof de God van Jisraël Farao wilde laten zien dat hij geen grond meer had om op te staan. Hij kon God niet verloochenen door zich vast te klampen aan deze zaden in de grond, hij kon zich niet meer afwenden.

Ik verwonder mij heel erg over de mate waarin de Tora de flora van het land in het verhaal betreft. De Tora vraagt ons als lezers om beter te kijken, de verborgen wonderen op te merken, de betekenis van elke jota en tittel te onderzoeken en noemt de gewassen die zijn vernield, maar ook de zaden die nog niet zijn ontkiemd, de hoop in het donker. Deze kiemen van tarwe en spelt, nog niet volledig ontsproten en dus beschermd tegen hagel, vormen de kern van het verhaal dat we elk voorjaar opnieuw vertellen aan de Pesach-seider.

Op dezelfde manier liep ik elke lente - rond de tijd die we in Vermont liefdevol 'moddertijd' noemden - terug naar de heuvel en keek naar de haver die ik in oktober had gezaaid. Op de één of andere manier stonden de havergrassen - na al het zout, de sneeuw en de vorst, waar een oude Egyptenaar zich niets bij voor zou kunnen stellen - weer overeind, donkerder groen dan voorheen. De krekels waren zwak, maar aanwezig. De grond was bedekt, beschermd. Deze bodembedekkers, hun overleving en wedergeboorte, waren, net als spelt en tarwe, een wonder. Wat als Farao met mij naar de heuvel zou komen? Zou hij dan het volk van Mosjé laten gaan?

Ik leerde hoe ik een zeis moest hanteren om de havergrassen, die aan mijn enkels kriebelden, af te maaien. Samen namen we riek en spade ter hand en werkten het gras onder de grond in het plantbed, om dat klaar te maken voor het zomergewas van venkel, snijbiet en courgette.

Toen ik in het voorjaar de bodembedekkers weer zag opkomen, voelde ik Gods aanwezigheid zelfs, vooral op die kleine plekken. In tegenstelling tot Farao ervoer ik God in de scheuten die ondanks de kou opkwamen, de heropleving van grassen na een

meedogenloze winter. Terwijl we de kortste, koudste en donkerste weken van het jaar tegemoet gaan - nog verergerd door de onzekerheid omtrent de Omikron-variant - kunnen we ons laten inspireren door deze twee onopvallende verzen over vlas en gerst, spelt en tarwe. Aan welk aspect van ons 'nieuwe normaal' klampen we ons vast? En welke lessen kunnen onder de oppervlakte schuilgaan, wachtend om tevoorschijn te komen? Door deze bodembedekkers te planten en een leerling en liefhebber van de Tora te worden, ben ik de schoonheid gaan inzien van nauwkeuriger kijken.